

den vältempererade

Fritänkaren

Nr. 77 Juni 1999

Sjunde årgångens nummer 6.

Innehåll :

Klassisk Valborg	2
Den omöjliga resan till Leh, del 1 : Johannes vrede	3
Konfidentiell Balkanrapport	6
Kommentar till Alexis Carrel	6
Chopins preludier	7
Världens mest representativa musik	8
Kulturkalender, juni '99	10
<i>Europa :</i>	11
Magsårsflykten, del 2	11
Lyckoresan, del 7 : Grekland, forts.	13
Europeisk turné, del 13 : Selinunte	14
<i>Indien :</i>	16
Ödesresan, del 17	16
Nya vägar i Indien, del 6	17
Kommentar till Madame Blavatsky	19
Den sympatiska Liberala Katolska Kyrkan	20
Den felande länken mellan buddhism och kristendom, <i>av J.B.W.</i>	21

Fritänkaren är en alternativ oberoende kulturtidskrift för mest litteratur, musik och film men ägnar sig även gärna åt religion, politik och resor i avsikten att pejla de stora djupens underströmmar i världen och hålla koll på dem som ett slags spirituellt världsbarometer.

Den beräknas utkomma med 10 nummer årligen på svenska samt några på engelska, (som endast återger den svenska upplagans viktigaste artiklar i översättning.)

Den är inte avhängig någon religiös eller politisk förening eller organisation.

Den har inga andra inkomster än sina prenumeranter.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 - 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 200 kr (även i Danmark och Norge)
(i Finland: 150 mk)

Tvåårsprenumeration : 300 kr

Redaktionsslut för detta nummer : 30.5.1999

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany

77

Klassisk Valborg.

Allt tycktes klaffa detta år. Alla bitarna föll på plats, och inga extraordinära kriser infann sig. För en gångs skull tycktes det vara ordning på hela sällskapet.

Emellertid saknades det inte krux. Gunnar hade detta år råkat ut för att en av hans lärlingar just detta år skulle doktorera den 30.4, vilket för hans del omöjliggjorde pliktnärvaro i Lund den dagen. Alltså flyttades Valborgsfirandet till rätt dag, nämligen Valborg den 1-a maj.

Detta innebar inte att Mariana inte alls firades. Ovanligt många hörde till förtruppen i år, hela 18 stycken, vilket bara var 2 färre än själva firandet dagen efter. Och det att festen uteblev den 30 april gjorde det i stället möjligt för oss alla att gå på spexet.

Vad som bjöds var det klassiska "*Harakiri*" med brydsamt innehåll omfattande bland annat krigiska samurrojder, druckna holländska sjömän med praktfullt rötägg till kapten, två tvättäkta djävlar från helvetet, den falskaste tänkbara jesuit, en knarkarkvarts knarkarorgier i både kvadrat och kubik, otillbörliga kärleksscener, oförskämda intriger med mord och lönnmord, samt en fullständig självmordsscen med tvättäkta harakiribegängelse, som dessutom gjordes om i detalj i repris. I det oändliga spekulerade vi i vad underlaget för denna svindlande dramatiska pjäs kunde vara men kom fram till att det varken kunde vara "*Shogun*" eller "*Madame Butterfly*". Spexet troddes vara från 1950-talet, men det var i själva verket från 1912, vilket gav oss den troliga ledtråden att det nog åtminstone hade inspirerats av "*Madame Butterfly*", som då gjorde sitt triumftåg över hela världen med sin musikaliska representation av den japanska självmordsritual som kallas harakiri.

Spexet var imponerande genom sitt professionella tempo, den höga musikaliska nivån, den goda ljudåtergivningen och den överväldigande tacksamma publiken, som aldrig tycktes få nog av alla bisseringar. Bacchanalen i opiumhålan fick göras om fyra gånger.

Sedan följde festen hemma som förberedelse för dagen därpå. 18 stycken satt vi runt bordet i köket, och det sjöngs även ett antal visor. Emellertid var flera av de deltagande paren bara gästspelare, då Klara och Lasse var på väg söderut och paret Jan Westin var på väg österut.

Själva festen dagen därpå stördes av Akademiska Föreningens uppträdande på universitetstrappan klockan 18, då detta var ett 25-årsjubileum för dess TV-återgivning. Vi som var där och såg och hörde förövningarna och repetitionerna och hur högtalarna kollapsade så att bara basarna hördes hade gjort klokare i att stanna hemma, då TV lär ha fungerat bättre. Dessutom kom vi för sent till festen, som började en halv timme tidigare i år av någon anledning.

Glädjande var att så många av den yngre generationen detta år infann sig. Johan och Karin var borta, men Maria och Rebecca var med i stället. Talen var i år allesammans relativt korta, kärnfulla och påfallande väl formulerade. Men priset togs i år av kvartettsången. Alla tycktes vara överens om att den aldrig låtit så bra. Alla bordsvisorna avnjöts inklusive "Så contigit", Bellman var på plats i år med den äran, och efter midnatt föredrogs även serenader och gluntar. Ramlösa tycks dock ha kommit för att stanna, och ingen tycktes klaga över det. Ännu långt efter 3 satt Åke kvar med gitarren i köket och föredrog Ruben Nilsson för de sista utvalda entusiasterna. De sista att dra sig till sängs var Åke och Christian klockan 03.45, som också var de första att stiga upp igen klockan 9.

Lisbeths tal till mannen var något av det bästa i den vägen vi har hört, då hon hade alla experter att tillgå inklusive Bernard Shaw, Mark Twain, president Jefferson, Evas

Adam, Strindberg och till och med president Clinton, som vi dock aldrig fick veta vad han hade för hemlighet. Anita hälsade våren välkommen med Fröding, Svens tal till kvinnan var höjden av korrekthet, och Kalles tal till hallonet var lika vältaligt i år som det hade varit för fem år sedan - om han inte hade påpekat repriserna själv hade ingen märkt den som sådan. De största skattparoxysmerna utlöstes dock av Åkes förråd av samlade visdomsord från bland annat barn om vuxna människors fundamentala löjlighet. Kort sagt, allt var synnerligen lyckat detta århundrades sista Valborg, som definitivt hade något klassiskt över sig i stil och elegans, espri, snille och smak. När adjungeras sällskapet som extra ordinarie filial till Svenska Akademien?

Den omöjliga resan till Leh.

Denna reseskildring från Kashmir och Ladakh i maj 1999 kommer att delas upp i följande avsnitt:

1. Johannes vrede
2. Resan till Srinagar
3. Gulmarg
4. Om Jesus grav och terrorister
5. Srinagar
6. En framstöt mot Zoji La - Latief kastar masken
7. Limbo
8. Andra framstöten mot Zoji La
9. Olyckor vid Zoji La
10. Vägen till Leh
11. Vägen till Hemmis
12. Om bergsbestigning
13. Jesus i Yusmarg
14. Jesus i Bandipora
15. Sista dagen i Srinagar
16. Till Dharamsala
17. Avslutning

Ibland kommer två avsnitt att publiceras i samma nummer.

Dramatis Personae :

Johannes B. Westerberg
Abdul, trotjänare
Shokar, Latiefs kusin, erfaren beledsagare
Tore Dannebro, hjälpare i Göteborg
Dave och Joel, två unga män från England respektive Nya Zeeland
Lucy och Veronica, deras damer, från Birmingham och Suffolk
Mrs. Rangwalla från Bombay, Shakespearelärlarinna
Shigeo Watanake, japansk balettdansör
Axel och Sonia, ungt vackert tyskt par från Köln
Björn Arvidsson, göteborgsk utlandssvensk från Genève
Latief Shawcut, min värd
Mustafa, hans bror

Jahveed, min guide
Rashid, erfaren guide och K2-bestigare
En indisk överste
Farook, ung och glad bergsvandrare
Ett ungt smekmånadspar från Lucknow
Ali Baba, Latiefs bror i Dharamsala
Frida från Göteborg, reskamrat
Rory Kaye, sångare och pilgrim

1. Johannes vrede

Det att Valborgsfirandet flyttades från den 30-e till första maj komplicerade även min resa till Indien, som skulle gå av stapeln från Stockholm måndag morgon den 3 maj. Jag fick alltså ta med mig allt mitt Indienbagage från Göteborg till Lund och sedan därifrån ta med mig fracken till Stockholm och lämna den där för senare avhämtning. Det var kärvt att morgonen efter festen sätta sig på en buss till Stockholm för nio timmar för att sedan klockan 7 måndag morgon bege mig ut till Arlanda.

Med min klasskamrat Mikael i Lund hade jag diskuterat Balkankrisen, och vi hade i allmänhet varit helt överens: kriget hade kunnat undvikas, genom den hårda och kanske partiska Madeleine Albright hade förhandlingarna skötts på ett ensidigt sätt, och jag hade ju fått veta att hon efter andra världskriget bott en tid i Kroatien med en serbisk man som sedan övergivit henne, vilket lärt henne att hata serberna. Clintons omdöme var vi redan tidigare lika överinformerade om genom massmedia som Gudrun Schymans. Det återstår att se vad det meningslösa kriget skall leda fram till, om det alls leder till något. Än så länge har det konsekvent till 100% gjort bara skada och ingen nytta.

Att ämnet var känsligt visade sig även på Valborg. Tanja, som ju är från Kroatien, slog bestämt ifrån sig allt tal om Milosevic: "Jag är här för att ha roligt, och jag vägrar att höra ett enda ord om Milosevic!" Förtvivlad över och ångrandes att jag rört vid en så känslig knapp fick jag dock erfa att även andra under kvällen begick samma oavsiktliga felsteg med henne. Milosevic är alltså till och med ett bekymmer på Valborgsfester i Lund.

När jag lämnade Stockholm klockan 7 på morgonen var det till tonerna av Mikael Nymans mycket suggestiva musik till filmen "Pianot" från Nya Zeeland. Musiken är inte melodisk men mycket "atmosfärisk" och stämningsfull och beredde genom sin passionerade och intensiva exotism ett mycket passande preludium för en resa till Kashmir. Jag hade redan läst Thomas Löfströms bok "*Dalen där Buddha dör*" om Ladakh, som jag fått i present av Mikael i Lund, en annan mycket stämningsfull skildring ehuru störande genom sin pessimism och humorlöshet - man får aldrig glömma att en väsentlig del av buddhismen är humor, vilket Thomas Löfström helt har förbisett i alla sina böcker om Himalaya. Men boken var tillsammans med Mikael Nymans musik ett mycket passande preludium och förberedelse för det stora klivet upp till för mig helt okända delar av Himalaya.

En del av kryddan var att jag denna gång i Stockholm ej hade en moder att tillgå - hon var i Amerika för ett större skulpturarbete i Los Angeles. Således lämnade jag hemmet i Stockholm helt ensam med en betecknande frukost av bara svart kaffe med litet sherry. Också detta var lämpligt som preludium. Mikael Nymans exotiska musik hade av en slump lämnats kvar i köket av min systerson, som dock hade mött upp mig i Stockholm kvällen innan, även han fullkomligt uttröttad efter ett intensivt

Valborgsfirande med mest bara japaner. Han reser själv till Japan för en längre period i höst - om allting klaffar och går bra.

Under tiden går den blivande pastorn för den Liberala Katolska Kyrkan i Göteborg hemma hos mig i Göteborg och tar hand om min post och utför ceremonier för att alla våra resor skall gå bra. Detta kan kanske behövas.

Det var fyra grader varmt när vi lämnade Stockholm. I Moskva snöade det med någon plusgrad. Klientelet var ytterst blandat. Samtidigt som vi kom det ett plan från Indien med hela provkartan på alla tänkbara *freaks* som skulle till Berlin, Paris, Köpenhamn och Stockholm: flintskalliga flickor, en mycket irritabel fransk hippie med kannibalhår ner till skrevet, svensktalande negrer och europeiska kvinnor i *sarees*, sikher och *hare krishna*-munkar, vagabonder och musikanter. Förvirringen var total, ty alla skulle till olika plan och skulle ha nya *boarding*-kort samtidigt.

Ändå fungerar Sjeremetjevo lite bättre för varje gång. Fördomarna mot Aeroflot är utan grund, och jag fann många av mina medresenärer vara av samma mening. Närmast kontakt fick jag med en hjärtlig ung oljearbetare från Kerala (södra Indien), som hade varit på besök i Uppsala. Bredvid mig på flyget till Delhi fick jag en flintskallig nunna som var från Sverige. Hon hette Kristin Bergman, och för henne var världens bästa bok den Tibetanska Dödsboken, som hon inte själv visste i hur många olika versioner hon hade läst den. Hon skulle till norra Indien för att meditera i fem månader.

I Delhi var det bara 36 grader varmt. Det hade varit 44. När jag skulle växla pengar på vilken som helst av de talrika bankerna på flygfältet möttes jag av ett dråpslag: Indien växlade inte svensk valuta. Det bara var så. Ingen visste varför. Den 1 januari i år hade bestämmelsen kommit. Det var omöjligt att växla svensk valuta någonstans i Indien.

Jag övervägde att genast sätta mig på första plan hem igen, ty jag hade baserat resans budget på 1500 svenska kronor, som jag hade med mig i kontanter. Under mina tidigare sex resor i Indien hade det aldrig varit problem med att växla svenska pengar.

Detta var en katastrof. Det enda övriga jag hade med mig var 100 dollar i reserv. Kunde jag klara tre veckor på det? Det skulle bli en utmaning i klass med den när jag blev rånad i Sikkim 1997.

Naturligtvis återstod också möjligheten att växla svart. Man kunde ha tur. Jag förhörde mig om vissa möjligheter och fann en man som ville växla svenska kronor efter kursen en mot tre rupier. Detta skulle visa sig vara den svarta börsens växlingskurs överallt. Det motsvarade bara 60% av kronans värde. Jag tackade nej.

I denna betänkliga situation skulle jag möta Johannes på busstationen. Jag beslöt att titta om problemet, vilket var klokt, ty han var redan på dåligt humör:

"Du väljer nu också en helvetes period att komma till Indien på! Vet du att vi hade 45 grader i förrgår? Vad tusan stannar du aldrig hemma för när du borde göra det?"

Och så började han förhöra mig om Balkankriget. Jag hade ju nästan passerat igenom det. Detta krig visade sig vara källan till hans stora misshumör:

"Amerikanarna klarar av att mörda president Kennedy, hans bror, Martin Luther King och hela skolklasser på löpande band utan anledning, men de kan inte skicka någon agent bakom linjerna och befria världen från Saddam Hussein och Slobodan Milosevic. I stället anställer de en skjutgalen och hatisk utrikesminister som leder dem in i ett bulldozerkrig mot en stackars oskyldig myrstack. Denna dumhet överträffar hela Vietnamkriget och kan bli fatal för hela Nato."

Jag berättade för honom om mitt samtal med Mikael Eriksson i Lund, och han höll fullständigt med oss. "Amerika tvingade inte Jugoslavien till krig, men det tvingade sig

själv till krig mot Jugoslavien genom sin kompromisslöshet, osmidighet och ensidiga aggressionspolitik. Naturligtvis har inte serberna någon rätt att utföra etniska rensningar, men att de gör det ger inte Nato någon rätt att förvärra albanernas problem tusen gånger."

Han var helt förbittrad, och detta krig hade tydligen förstört hela våren för honom. Det kunde inte bli värre. Därför vågade jag berätta om min ekonomiska kris.

"Det fattades bara det." Han blev i ett slag allvarlig. "Jag borde ha vetat det. Jag borde ha varnat dig. Det är mitt fel. Men jag visste det inte. Har du försökt växla svart?" Jag berättade om en indiers 60-procent-erbjudande. "Du kan ha tur. Det kan komma bättre erbjudanden. Detta är betänkligt," konstaterade han med en suck. "Men jag hoppas du kan klara dig på ingenting om det blir nödvändigt. Det är ju i alla fall så jag levt i alla år i Indien."

Denna kris hade blåst bort hans vrede. Han hade fått annat att tänka på. Vårt program stod fast. Vi skulle mötas om två veckor igen i Dharamsala.

Vi drack en kopp te tillsammans under tystnad medan vi förföljdes av skoputsarpojkar. Temperaturen steg hela tiden. "Jag rekommenderar dig att finna ett svalare ställe." Så måste han gå, och vi skildes, för att ses igen om två veckor. Jag hoppades han skulle förlåta mitt nya så fatalt inledda indiska äventyr.

(Forts. i nästa nummer.)

Konfidentiell Balkanrapport (övers. från engelskan)

"Kriget mot Jugoslavien är bara det första steget i ett omfattande program med målsättning långt in i framtiden - kanske bortom vår egen dödlighet. Första steget är som ett experiment, och dess utkomst kommer att visa oss riktlinjerna för programmets vidare utveckling. När Serbiens etniska rensningar en gång för alla har avslutats, kommer programmets följande steg att omfatta 1) Tibet, 2) Burma, 3) Nordkorea, 4) Irak, 5) Sudan, 6) Libyen, 7) Iran, 8) Kuba och 9) Kurdistan. Detta är inte någon etablerad kronologisk ordning. Programmets olika steg kommer att genomföras i vilken ordning som helst, beroende av vad som är gynnsamt under omständigheterna. Men de definitiva målen är 1) ett fritt Tibet, 2) ett demokratiskt Burma utan militärdiktatur, 3) ett förenat demokratiskt Korea, 4) ett helt demilitariserat Irak med Saddam Hussein demonterad en gång för alla, 5) ett pacificerat Sudan utan etniskt förtryck, 6) ett befriat Libyen, 7) ett befriat Iran med restaurerad ekonomi, 8) ett demokratiskt Cuba, och 9) ett självständigt Kurdistan omfattande alla kurdiska områden i Turkiet, Irak, Iran och Syrien. Detta sista steg kommer att bli det svåraste, och när detta har krönts med framgång kommer programmet att anses såsom fullbordat, troligen någon gång mellan 2020-2050."

Kommentar till Alexis Carrel.

Hans enda bok "*Man the Unknown*" måste betraktas som en av 1900-talets viktigaste. Den kom ut 1935 och är lika aktuell idag som då, fastän vissa av hans betraktelser måste anses som tidsbundna. Han var då 62 år gammal efter ett ytterst rikt och intensivt liv som läkare och kirurg, främst under första världskriget som krigskirurg och transplantationsexpert. Han fick nobelpriset redan 1912 i medicin för sina epokgörande

undersökningar och metoder vid hopsyning av blodkärl och transplantation av vävnader.

I mycket var hans bok långt före sin tid. Han för oss inte bara på en svindlande upptäcktsfärd genom hela människokroppen och uppenbarar för oss alla dess mest fantastiska mirakler, som ingen vanlig mänska har en aning om; utan han dissekerar även hela det mänskliga samhället och dömer i princip ut det efter förtjänst för dess redan då (1935) katastrofala alienering från naturen och därav resulterande denaturalisering, degenerering och avhumanisering. Hans bok är både den underbaraste tänkbara lektion i människokroppens under och mysterier och en skarp diagnos över det mänskliga samhällets tillstånd. Efter honom har tillståndet förvärrats betydligt genom inte bara det andra världskriget utan framför allt genom miljöförstörelsen. Men som en klok läkare säger han sanningen utan att någonsin ge upp hoppet. Han säger rakt ut vad som bör göras, och om det inte görs måste det bli värre. Det är på vars och ens ansvar att själv göra något åt saken. Alexis Carrel inser som en av de första att var och en själv är ansvarig för hela världen - och han är den första som tar konsekvenserna av det totala ansvarstagandet som levande individ för allt liv i världen.

Chopins preludier.

Den 11 april genomfördes i Annedalskyrkan en bejublade Bach-konsert med Jan Ling som presentatör, genom vilkens kvalificerade ciceronskap publiken fick följa med i Johann Sebastians sällsamma vandringar i Fugans värld genom nästan alla instrument som Thomaskantorn trakterade själv. I konserten ingick även några programpunkter med mera sentida Bachefterföljare såsom Paul Hindemith, Sjostakovitj och Max Reger, som ju alla byggde vidare var och en på sitt sätt på Bachs kompositionsmetodik. Här visade sig kanske konsertens enda svaga punkt, ty Max Reger, Hindemith och Sjostakovitj var ingalunda de enda kompositörer som byggde vidare på Bach.

Under sin lärare Joseph Haydns kompetenta ledning studerade den unge Beethoven rigoröst båda delarna av "*Das Wohl-Temperierte Klavier*" och lärde sig därav ungefär allt som han senare fick användning för i sitt tonsättarskap - inte minst för alla sina fugor, av vilka några är världens längsta. En annan som varje morgon inledde sin arbetsdag med att spela ur samma voluminösa Bach-verk, var, vilket inte alla känner till, Frédéric Chopin.

Man tycker ju, att Chopin är ungefär så långt som man kan komma från Bach. I nästan allt är Chopin och Bach motsatser. Bach är den rigoröst disciplinerade musikens oöverträffbare mästare, medan Chopin är mästaren framför alla andra av den subjektivt känsliga ofta rubatobefrämjande och ytterst melodibetonade musiken. Chopin komponerade i sitt liv bara en enda fuga, och den hör till den minsta av hans bagateller. Men han prövade på det.

Av Bachs preludier fick dock Chopin idén att göra något liknande. I sina 24 preludier och fugor går Bach metodiskt igenom samtliga tonarter från C-dur till C-moll, Ciss-dur, Ciss-moll och så vidare genom alla tolv tonerna uppåt. Chopin valde en annan metodik för sina preludier. Även han börjar med C-dur men fortsätter sedan med A-moll, så följer G-dur och E-moll, och så vidare, kvint för kvint genom alla de tolv tonerna och deras parallelltonarter.

Chopins form är mycket friare. I stället för att i stort sätt behandla varje tonart efter samma mall försöker Chopin i sina preludier få fram varje tonarts särprägel. Detta är ett

mycket avancerat steg vidare från Bach. Så hade han också Beethovens och Schuberts underbara klassisk-romantiska pianoproduktioner att falla tillbaka på och bygga vidare på dessas erfarenheter, som ju Bach hade saknat.

Vi ska inte gå igenom alla Chopins preludier här, men många av dem hör till pianomusikens populäraste klassiker genom tiderna. Chopin skapar dem så fritt, att han ofta modulerar till andra tonarter inne i dem, (sålunda moduleras "Klockpreludiet" i Ass-dur både till E-dur och Ess-dur utom flera andra tonarter,) så att de verkligen framstår som ytterst obundna och fria kompositioner trots den egentligen ytterst stränga formen. Många är nästan rent fragmentariska korta infall eller utbrott som bara stormar förbi medan andra nästan utvecklas till små ballader av oförlikelig melodiös skönhet. Sådana är framför allt "Regndroppspreludiet" nr. 15 i Dess-dur, "Klockpreludiet" nr. 17 i Ass-dur, hans längsta preludium i samlingen, det lyriska nr. 21 i B-dur (som moduleras till Gess-dur i ett av hans vackraste infall,) och det dramatiska avslutningspreludiet i D-moll nr. 24. Till dessa hör även som ett slags postludium det självständiga preludiet opus 45 ett antal år senare i Ciss-moll, kanske Chopins favorittonart, i sin mot Debussys klangvärldar tydligt antydande strävan.

Till de främsta pärlorna hör även de små bagatellerna nr. 4 i E-moll, i sin djupa stämning ett av hans mest älskade och oftast spelade, "Oceanpreludiet" nr. 6 i H-moll, det lilla A-dur-preludiet nr. 7, det rapsodiska nr. 13 i Fiss-dur (med sex kors), den sprudlande glittrande glädjefontänen i Ess-dur nr. 19, och den mättade sorgmarschen i C-moll nr. 20.

Vissa av dessa preludier gick så djupt in i folks fascination att det bildades myter omkring dem. Sålunda fick "Regndroppspreludiet" sitt namn bara för att Chopin en gång undslapp sig att han känt liksom tunga regndroppar mot sitt hjärta - utan någon association till detta preludium. Myten om "Klockpreludiet" är att det skulle illustrera Chopins väntan på George Sand en kväll i Paris när ett tornur slår elva slag - utan att hon kommer. (Kontra-Ass anslås elva gånger i preludiets avslutningsdel, och man blir väntande på det tolfte slaget.) Det finns ingenting som säger att denna historia inte *kan* vara sann.

Den värsta av myterna är dock att preludierna skulle ha kommit till på Mallorca när Chopins och George Sands lycka var som störst. De komponerades i själva verket innan, och resan till Mallorca med George Sand blev en katastrof, som nästan tog livet av Chopin. På klostret där de bodde fanns varken piano eller värme, och från den tiden blev Chopins lungtuberkulos elakartad. Resan till Mallorca skedde helt på den mycket äldre George Sands initiativ, och hon genomförde detta riskabla företag mitt i vintern bara för att få ha Chopin för sig själv. Hon lyckades nästan döda honom med sin från början välmenade kärlek, som med tiden övergick till en nedlåtande vård av, som hon sade själv, "*mitt kadaver*".

*I nästa nummer inleder vi vår artikelserie om "Gamla italienska mästare".
Den första som presenteras blir Giovanni Battista Pergolesi (1710-1736).*

Världens mest representativa musik.

En god vän bad redaktionen sammanställa en lista över vilka verk ur musikhistorien man närmast borde studera. Här är ett förslag med kommentarer:

Purcell : Dido och Aeneas
 Vivaldi : allt - vad som helst
 Pergolesi : Stabat Mater*
 J.S.Bach : Mattheuspassionen*, Mässa i H-moll
 Händel : Messias
 Haydn : Oratoriet "Årstiderna"
 Mozart : Requiem*
 Beethoven: allt - vad som helst
 Schubert : Symfoni nr. 8 H-moll, "den ofullbordade", Forellkvintetten
 Rossini : Operauvertyrer, främst "Den tjuvaktiga skatan" och "Wilhelm Tell"
 Mendelssohn : Uvertyren "Hebriderna", Den italienska symfonin, Oratoriet "Elias"
 Schumann : Fantasiestycke för piano, opus 12, Symfoni nr. 3 "Rhensymfonin",
 - Symfoni nr. 4 d-moll, Pianokonsert a-moll*
 Chopin : allt - vad som helst*
 Berlioz : Symphonie Fantastique
 Verdi : Rigoletto, Trubaduren, La Traviata, Aida och Requiem
 Wagner : Den flygande holländaren, Tristan och Isolde
 Liszt : De ungerska rapsodierna för orkester, främst nr. 2
 Smetana : Moldau*
 Franck : Symfoni D-moll, Psyke, Violinsonat A-dur
 Bruckner : Symfoni nr. 4 och nr. 7, Te Deum*
 Brahms : De fyra symfonierna, Ein Deutsches Requiem
 Bizet : Carmen
 Musorgskij : Operan "Boris Godunov"*
 Tjajkovskij : Balettmusiken Svansjön, Symfoni nr. 5 och 6, operan "Spader Dam"
 Rimskij-Korsakov : Scheherazade
 Dvorak : Symfonin "Från Nya Världen"
 Grieg : Pianokonsert a-moll, Sviten ur Peer Gynt, Våren
 Sibelius : Symfonierna nr. 1, 2, 3, 5, 7, Finlandia, Valse Triste, Kareliasviten, En Saga,
 - Lemminkäinensviten, Violinkonserten.*
 Puccini : La Bohème, Tosca, Madame Butterfly, Turandot*.
 Rachmaninov : Pianokonsert nr. 2
 Gershwin : Rhapsody in Blue, An American in Paris.

Några av ovanstående kompositörer har förärats med rekommendationen "allt - vad som helst". Flera andra skulle förtjäna samma rekommendation, exempelvis Schubert, Tjajkovskij och Puccini, men flera kompositörers musikproduktion är så pass överskådlig och massiv, att vi bara valt ett litet urval av dem. Även Beethoven hör till dessa, men han är det lysande undantaget, vars musik man verkligen kan höra allt av, fastän hans produktion kanske är den största av alla.

* Vissa av ovanstående verk har försetts med *, vilket står för följande kommentarer:

Pergolesis "*Stabat Mater*" finns i mycket olika inspelningar och tolkningar. Intressantast är i allmänhet representationer med både kör och solister.

Den finaste tolkningen av Bachs "Mattheuspassion" är för våra öron Eric Ericssons direktinspelning med radiokören i Engelbrektskyrkan 1963.

Mozart fullbordade aldrig själv sitt Requiem, varför verket för vår del slutar efter satsen "Hostias".

Den finaste inspelningen av Schumanns pianokonsert är för oss den med Lili Kraus och Victor Dezarzens som dirigent från 50-talets Wien.

Chopintolkarna skiljer sig mycket från varandra. Den finaste anses väl vara Arthur Rubinstein, men den ende som spelat in Chopins samtliga verk är Nikita Magaloff.

Smetanas Moldau har misshandlats som schlager, men en tolkning är oöverträffad: Arturo Toscaninis från 1953.

Bruckner är svårtolkad, och den ende som egentligen verkligen försökt göra honom rättvisa är Eugen Jochum.

Musorgskijs opera "Boris Godunov" är bara framförbar i Rimskij-Korsakovs bearbetade version. Den oöverträffade tolkningen är André Cluytens' med Boris Christoff från 1965.

Beträffande Sibelius tycks den regeln gälla, att ju äldre tolkningar, desto bättre. Anthony Collins' från 50-talet är oöverträffade, och den enda som nästan når upp därtill senare är Sir Colin Davis.

Puccini avslutade inte själv sin sista opera "Turandot". Toscanini avbröt uruppförandet där mästaren själv avbrutits av döden: efter slavinnan Liús död. Även vi anser att operan slutar där.

Kulturkalender, juni 1999.

1 : Pat Boone 65 år.

2 : Lotte Reiniger 100 år.

3 : 100-årsminnet av Johann Strauss d.y.

- 75-årsminnet av Franz Kafka.

4 : 10 år sedan massakern på Himmelska Fridens Torg i Peking.

5 : Margaret Drabble 60 år.

- 10 år sedan Solidarosc i Polen besegrade kommunisterna i demokratiska val, vilket inledde järnridåns sammanbrott.

6 : *Diego Velazquez* 400 år.

- *Alexander Pusjkin, Rysslands nationalskald*, 200 år.

7 : Jessica Tandy 90 år.

- Vatikanstaten fyller 70 år.

12 : George Bush 75 år.

14 : Sam Wanamaker 80 år.

20 : Jacques Offenbach 180 år.

- Errol Flynn skulle ha fyllt 90.

22 : Meryl Streep 50 år.

26 : Laurie Lee 85 år.

28 : 85 år sedan skotten i Sarajevo; 80 år sedan Tyskland skrev under Versaillesfredens hårda villkor, som blev det första steget mot andra världskriget.

29 : Rafael Kubelik skulle ha fyllt 85.

Magsårsflykten, del 2.

På mitt gamla snaskiga stamkafé på stationen i Hamburg råkade jag denna gång ut för en ovanligt kletig tallrik *Fettucine*. Jag tänkte jag skulle variera denna gång från slippriga spaghetti till mer inbjudande *fettucine*, men dessa *fettucine* visade sig vara rena ödesfällan. Har man skägg är man utlämnad åt tre rätters godtycke: soppor, såser och yoghurt. Med dessa *fettucine* i Hamburg följde en sås som inte var av denna världen.

Från barnkalas känner man till termen 'tapetklister'. Emellertid brukar det tapetklister man på barnkalas blandar av glass och saft inte hålla som tapetklister, men denna *fettucinesås* gjorde det. Den fastnade på allt utom på tapeten. Det var omöjligt att intaga dessa *fettucine* utan att skvätta, *fettucinerna* själva var hala som såpa och gick inte att pricka på gaffeln, och så fort såsen stänkt på byxor, tröja, jacka eller andra omgivningar satt den fast där för gott. Skägget blev värre än om man doppat det i Karlssons Klister. Det var som om personalen på detta stationssjapp enkom ansträngt sig för att sätta dit alla restauranggäster med skägg ordentligt, bara för att göra sig roliga på de skäggbelastades bekostnad.

Ju mindre sagt om detta tapetklister, desto bättre.

Mitt resällskap från Hamburg till Wien var av angenämaste tänkbara sort: en ung fader med en liten son. Pojken lekte, och pappan läste sagor för honom hela vägen. Av någon anledning sov jag riktigt gott i detta underbara sällskap hela natten mellan Hannover och Linz. Det är sällan annars man sover gott som sittpassagerare på tåg.

Ej heller Budapest erbjöd några problem. Himlen hade varit klar ända sedan jag lämnade Sverige, och i Ungern strålade vårsolen, ehuru träden fortfarande var kala. Det var den 10 mars och bara tio dagar kvar till vårdagjämningen.

Jugoslaviska ambassaden gav mig mitt transitvisum utan att ställa en enda fråga. Det har aldrig hänt tidigare. Det gav mig tid att intaga en pizza med kaffe på stationen före tågets avgång, och där kom jag i muntert samspråk med lokalbefolkningen. De rådde mig att ta vägen genom Rumänien, då NATO kunde bomba Belgrad när som helst. Diana i Bulgarien hade dock sagt mig i telefon, att jag ännu kunde resa genom Jugoslavien denna vecka, men att jag fick skynda mig innan kriget bröt ut. Sålunda tänkte jag att jag lugnt kunde åka tåg genom Jugoslavien.

På tåget fick jag det bästa tänkbara sällskap: en ung konstnärinna från Novi Sad, som tillhörde oppositionen. Hon hade gjort sig bemärkt genom en rad mycket provokativa utställningar och var väl medveten om riskerna med sin hållning: oppositionella är förföljda i Milosevics rest-Jugoslavien. Demonstranter blir slagna av polisen, oppositionella misshandlas och tystas ner, de tillåts inte komma fram i massmedia, och de styrande gör allt för att eliminera dem utan att göra dem till martyrer. Min väninna var ganska uppgiven när det gällde Milosevic: "Alla hatar honom, men ingen kan få bort honom. Alla vill lämna Jugoslavien för hans skull, och ändå sitter han kvar."

Hon hade full förståelse för Kossovo och dess albaner, som av helt naturliga skäl vill skiljas från Jugoslavien. Det vill även Montenegro och Vojvodina. Därför håller Belgrad krampaktigt fast vid Kossovo, för att inte Vojvodina och Montenegro skall börja gå samma väg, vilket lär bli svårt att hindra i längden. Alltså är det bäst att göra sig av med Milosevic med en gång, så slipper man göra det senare. Han måste ju ändå spolas förr eller senare.

(Min kära konstnärinna skulle ha en ny provokativ vernissage i Novi Sad den 24 mars, som ju skulle råka bli den dag då kriget bröt ut. Jag har inte hört något mera från henne sedan.)

Bulgarien mötte med bländande solsken över ett gnistrande landskap av frost och is. Det var kallt men friskt och underbart.

Hemma hos Diana väntade den stora släkträffen. Alla var hemma utom en, som skulle komma. Jotka var hemma för första gången på flera år för att ta hand om sin skilsmässodrabbade dotter Ludmila och hennes son, som fortfarande behövde tröst. Dianans yngre karriärinriktade dotter Denise hade just kommit hem från sin första resa i Indien med besök i Bombay, Delhi, Agra, Rishikesh, Haridwar och hela Rajasthan. Bäst hade hon tyckt om Rishikesh, och hon ville gärna återkomma. Dianans son Naiden är nu en kultiverad ung man på 16 år. Även Jevgenij, hennes inneboende, förekommer fortfarande men har inför Dianans familjeinvasion temporärt flyttat hem till sin moder. Den äldsta dottern Alena kommer hem från Italien och sin vokalmusikverksamhet i Torino om en vecka. Hon har rönt vissa framgångar på sistone med sina tolkningar av 1600-talsmusik med sin kör och sjunger även solo med en röst som låter precis som en kontratenor. Hon får avlösa mig, när jag reser vidare österut.

Naturligtvis gick vi på konsert på kvällen. Bulgariens nationalkompositör Pancho Vladigerov fyller 100 år den 13 mars, och hela konserten upptog hans musik. Det intressanta med honom är att han är en 1900-talstonsättare men totalt fri från all modernism. Hans musik röjer inflytande från Smetana, Rimskij-Korsakov och Puccini men är 100% tonal och helt romantisk. Det är ett sant nöje att höra honom, även om han hellre ägnar sig åt färggrann orkestreringsprakt än rena melodier. Även hans utseende vittnar om en helt sympatisk konstnär. Mahler, som är 40 år äldre, låter i regel mycket värre än den gode Pancho Vladigerov från Bulgarien.

På lördag besteg vi Vitosha, det stora berget ovanför Sofia, Bulgariens högsta på 2500 meter. Det var bländande vackert vinterväder, och Diana och Jevgenij kunde gotta sig i idealisk skidåkning. Jevgenij berättade, att när han var ung fanns det bara en lift på Vitosha som bara gick halva vägen upp. Resten måste man gå, men det gjorde man med skidor och stavar och pjäxor och allt om man var en entusiast som Jevgenij. Det var då värre att ta sig ner igen, för vanligen blev man försenad av nöjet däruppe, så att när man sedan begav sig neråt hade i allmänhet liften slutat gå, och man måste då vandra hela vägen utför (21 km) med skidor, stavar, ryggsäck och allt, varvid man i det tilltagande mörkret ofta halkade på isfläckar och slog mer än halvt ihjäl sig.

Kvällen firades sedan med mina vänner på Polyglotos, där jag visade diabilder från det exotiska fjärran landet Finland, men huvuddelen av kvällen gick åt till diskussioner med Kamen om Shakespeare. Kamen analyserar Shakespeare esoteriskt och arbetar på en avhandling om ämnet på tyska. En av nycklarna i mysteriet är Rosenkranz och Guildenstern, vilka namn bars av ett antal danska besökare i Wittenberg vid den tiden, och vilka namn även förekom bland Tycho Brahes släktingar, som bar deras vapen på sin vapensköld. Kopplingen Tycho Brahe - Shakespearedramerna är onekligen intressant.

Det finns andra märkliga astronomiska kopplingar. Shakespeares dödsmask påträffades i Hannover, och ingen vet hur den kom dit. Från Hannover kom Englands kung Georg I, i vars tjänst Georg Friedrich Händel hade varit, som då redan var etablerad i London med sina operor, och senare flyttade även astronomen Herschel till England, som upptäckte planeten Uranus. Denna planet roterar tämligen ryckigt på sin axel, som då verkligen kan sägas vara en "Shake-speare" (skakspira), och de flesta av Uranus månar namngavs efter gestalter hos Shakespeare, exempelvis Oberon och Titania. Alla dessa kuriösa tillfälligheter har dock naturligtvis ingenting med Shakespeares identitet att göra.

(Forts. i nästa nummer.)

Lyckoresan, del 7.

Lyckligtvis var ändå bussterminalen i Patras sig lik med utomordentlig trivsel genom alla dessa resenärer som passerar Patras för att med buss resa överallt över hela Peloponnesos - bara det egentligen en hel kontinent, om man ser det rent mänskligt. Peloponnesos var det första fria Grekland efter nästan 2000 år av förtryck under romare, bysantiner och turkar. Hela Grekland finns koncentrerat i Peloponnesos, det eviga Grekland, som började med Sparta och Athen, och som idag trots allt ännu är mera grekiskt och mera levande än någonsin.

Men slutnotan för fem dagar i Grekland blev 1200 kronor, alltså 240 om dagen. Det är ett skandalöst rekord. Ej heller träffade jag denna gången i Grekland några trevliga engelsmän, som normalt hela Grekland brukar drälla av. De fanns alla i Turkiet.

En sista ekonomisk inblick: vid ett växlingskontor uppenbarade sig ett ungt ryskt par. De ville växla en amerikansk dollar till grekisk valuta. Kommissionen var 200 drakmer. För en dollar skulle de få 300 drakmer. 100 skulle de alltså få behålla efter transaktionen. Detta använde de som argument för att få växla sin dollar utan kommission. Men expediten hade erfarenhet av sådana metoder: "Om jag växlar en dollar åt er utan kommission kan ni sedan växla en dollar överallt utan kommission. Den gubben går inte." Så ryssarna kunde inte få sin enda dollar växlad utan kommission.

I kvarteret bredvid stod oemotståndliga kvinnliga inkastare utanför ett visst ställe och vinkade en till sig. De begärde ingen kommission, och med sin oemotståndlighet kunde de alltid vara säkra på villiga kunder, som gärna skulle växla in sin sista dollar utan att få någonting tillbaka.

Jag får inte glömma att nämna min främsta eskapad i Athen den här gången. Jag skulle till Pireus för att träffa Icke klockan ett. För att njuta av en lång promenad lämnade jag Athen klockan 11 och gick över Akropolis och Filipappos för att sedan följa vad som var kvar av de långa murarna ner till Pireus. Där började problemen. Jag hade tunnelbanestationen att utgå ifrån, men ingen jag mötte kände till någon tunnelbanestation. Naturligtvis gick jag helt fel och fick till slut rådet att följa trolleybussledningarna. Då var det en kvart kvar, och jag följde trolleybussledningarna springandes genom hela Pireus och fick världens sightseeing runt hela östra udden och runt hela hamnen, där jag slutligen fann Icke jämnt 30 minuter försenad efter ett mycket nyttigt pireiskt maratonlopp. Men jag gör inte om det.

Överfarten till Italien blev idealisk på grund av sällskapet. En stor grupp av trevliga engelsmän var först tongivande men slogs snart ut av en ännu mera energisk grupp svenskar. Vi talade engelska en lång stund innan vi fattade att vi hade varandras modersmål. Sedan blev stämningen och samvaron ännu hjärtligare, och vi pratade långt in på natten.

Denna blev sval, och det ösregnade hela morgonen omkring Korfu, så att alla däcksplatspassagerare utan sovsäck frös häckarna av sig. Kristian, min namne från Örebro, värmdes sig under hårtorken på toaletten. Skeppet "*Palladio*" var tämligen nedgånget, det fanns bara en enda dusch för däcksplatspassagerarna ombord som var utan stril och utan hängare för kläderna. Men man överlevde som så många gånger förr.

Kristian var inne på mycket intressanta forskningar om Bilderberggruppen, ett utvalt sällskap elitmänskor, som 1954 skulle ha dragit upp riktlinjerna för en politisk förening av hela världen, inkluderande bland andra prins Bernhard, David Rockefeller, Henry Kissinger, Herbert Tingsten, Olof Palme, Kjell-Olof Feldt, Carl Bildt och andra liknande internationella personligheter. Herbert Tingsten skall från början ha tagit

avstånd från dem då han funnit gruppens tendens vara direkt odemokratisk. Emellertid måste man observera att denna grupp inte har något reellt politiskt inflytande. Det är en superelit av speciellt utvalda människor som träffas, håller kontakt och diskuterar världens utveckling och öden *men knappast någonting mer*. Det är alltså helt verklighetsfrämmande att hysa den föreställningen att dessa människor direkt styr eller har ambitionen att ta direkt kontroll över världen, även om sådana ytterst kontroversiella namn nämns i gruppen som David Rockefeller, Henry Kissinger, Bill Gates, George Soros och Rupert Murdoch.

Därmed står gruppen långt ifrån över all kritik. Även Carl Bildt är av den meningen att det bara är bra om gruppen blir känd, diskuterad och kritiserad. Endast varje fördunkling och dimridåsträvan av gruppen måste betecknas som odemokratisk och skum. Vad som inte tål öppenhet kräver öppenhet.

Likväl kan man förstå gruppens strävan efter doldhet. Den är något av ett politiskt pionjärintiativ och ansvarstagande för världens öden, som kräver fria händer och frihet från inblandning utifrån, och så länge gruppen bara är konstruktiv bör den få fortsätta sin diskussionsverksamhet. Det är åtminstone Fritänkarens mening, som ställer sig både kritisk och uppmuntrande till gruppen men framför allt uppmärksam.

(Fritänkaren får anledning att återkomma till denna fråga längre fram.)

I Brindisi begicks det vanliga festandet hos Gino's traditionella osteria, där aldrig någonting förändras. Jag bjöd sedan mina svenska och engelska vänner hjärtligt farväl utom några extra från Colombia, Nya Zeeland, Brasilien och en del andra länder. Den klokaste av dem skulle fara till Venedig medan alla de andra skulle ta Romtåget till den enda stad i Europa som kan mäta sig med Athens miljöförfärlighet.

(Forts. i nästa nummer.)

Europeisk turné, del 13.

När man lämnade Catania uppenbarade sig Etna i hela sitt majestät. Den breda vulkanen var fortfarande delvis snötäckt, men söderifrån reser den sig över slätten likt Kilimanjaro med sin eviga snö över Kenyas ångande slättland. Intrycket kunde inte ha varit mer imponerande.

När tåget begav sig över kullarna via Caltanissetta och Alia mot nordkusten blev vädret molnigt och hotfullt, och man fick anledning att befara det värsta. När tåget kom fram till norra stranden var hela himlen blygrå. Under dessa hotande skyar närmade sig tåget Palermo, men när väl Palermo kom inom synhåll brast skyarna som i ett mirakel och solen strålade fram och belyste hela kusten och staden i en fullkomligt strålande uppenbarelse. Jag hade inte varit i Palermo på 2 1/2 år, och så fort jag kom tillbaka överträffade det sig själv alldeles.

Efter en 45-minuters promenad genom hela staden med allt mitt bagage blev jag även bättre mottagen av mina vänner än någonsin. Vi hade en strålande afton tillsammans över en middag som fick det att kännas hur kilona växte på kroppen, allt under intensiva diskussioner om filosofi och EU, litteratur och politik, resor och religioner och allt annat om vartannat. Man var hemma igen i Palermo.

Fredagen blev en omfattande utflyktsdag. Vi bilade de 20 milen ner till Selinunte, Antikens Selinus, som på den tiden (för 2500 år sedan) var en av Medelhavets största städer. Den hade inte mindre än sju stora grekiska tempel medan Agrigento, den berömdaste grekiska staden på Sicilien, bara hade sex. Dock var det största av Selinus

tempel något mindre än det väldiga Zeustemplet i Agrigento, som nu bara ligger i ruiner. Det lilla Concordia-templet i Agrigento är bättre bibehållet än det lilla Heratemplet i Selinus, som dock bara det är av en storlek och ett majestät i sitt fantastiska läge som överträffar hela Agrigento.

Selinunte är idag en omfångsrik arkeologisk park av ruiner med mycket stort avstånd mellan de tre östliga templen och den mera västliga staden med de fyra övriga. Där emellan låg hamnen, som nu är inskränkt till en liten bäck. Man bör tillbringa en hel dag i Selinunte och unna sig nöjet att gå omkring ordentligt mellan de olika ruinhögarna, särskilt om vädret är gott. Vi hade en enastående tur med vädret. Solen strålade från en klar sommarhimmel, och havet var alldeles lugnt så när som på en stilla svalkande fläkt, som var alldeles lagom. Stämningen vid denna högbelägna stad framför havet mot Afrika påminde påtagligt om Påskön med dess ruiner inför den väldiga Stilla Oceanen.

Därifrån for vi upp till Gibellina, ett mycket märkvärdigt och ytterst sicilianskt ställe. Hela staden gick under i en jordbävning 1968. Det var en uråldrig medeltida stad med trånga gränder och sammangyttrade hus ihopträngda på en brant sluttning dessutom, så staden var omöjlig att återuppbygga, då alla hus utom ett, stadens enda moderna cementbyggnad, hade störtat samman. Problemet debatterades under 20 år, medan de överlevande under tiden inhystes i tillfälliga baracker som i flyktingläger. Till slut beslöt man att återuppföra staden men på ett helt annat ställe 28 kilometer därifrån intill autostradan och långt från järnvägen. Resultatet blev en modern artificiell skräckkonstruktion, sterilt kvadratisk och helt utan liv, ungefär som Brasilia och Chandigarh och Mussolinis Latina. Det går inte att bygga helt nya städer så att de blir mänskliga. De måste få växa fram på ett naturligt sätt under århundraden. Om de inte har en lång och naturlig tillväxthistoria kan de inte bli annat än omänskliga skräckkonstruktioner av den mest avskräckande artificiella sterilitet.

Men vad skulle man då göra med alla ruinerna av det gamla Gibellina, som bara låg där och skrek i himmelens sky om sin förskräckliga olycka, som en pinsamt levande spökstad. Man beslöt att begrava den levande. 1989 begravdes hela staden under ett lager av vit cement, som dock lämnade plats för de ursprungliga gränderna - endast kvarteren täcktes av den vita cementen. Man har alltså begravt ett helt stadsområde under steril vit cement, när man borde ha låtit naturen återta staden, för runt omkring finns det bara fri natur och odlingar. Cementeringen är som ett förfärligt öppet sår i hela naturen, medan det utanför detta område återstår ett och annat hus och ruinrester som ändå fortfarande skvallrar om katastrofen. Intill detta område har man konstruerat en teater, som årligen ger berömliga föreställningar, Orestiaderna. Utom grekiska dramer spelas moderna författares versioner av de grekiska dramerna och även andra klassiker som exempelvis Schillers "Bruden av Messina". Denna teatertradition är det enda positiva man har kommit fram till i de krampaktiga försöken att åtgärda de osaliga spökerna efter Gibellinakatastrofen, som spökar och härjar hänsynslöst och osaligt där än idag, särskilt i månsken.

Det hela var dock en fullkomligt underbar dag. Det var som årets mest idealiska sommardag. Den varma solen fick allting att smälta, inga hysteriska turistflocker störde stämningen vid de dödas boningar med sina banala plastpåsar och plastflaskor, och hela Sicilien tycktes slumra och vila i välgörande siesta. När vi återvände hem längs kusten via Castellammare, det underbaraste landskapet i hela Sicilien, gick solen sakta värmande ner i den mest gyllene tänkbara glöd, som om den avsiktligt ville förgylla hela Sicilien, som inte kunde bli bättre. Det var bara att hålla andan och njuta och

koncentrera sig på att inhämta all denna universella skönhet, memorera den och konservera den för evigt.

(forts. i nästa nummer.)

Ödesresan, del 17.

(Resenären är strandsatt i Kathmandu efter ett rån i Sikkim. Hans vän i Kathmandu erbjuder honom pengar till hjälp, men han vägrar ta emot en enda rupie.)

I Kathmandu var jag nämligen mest febrilt verksam med att organisera resten av min resa. Hos Shekhar kom jag fram till att det klokaste jag kunde göra var att ta bussen till Delhi via Pokhara. Det skulle vara den billigaste och säkraste vägen tillbaka. Att ta buss från Pokhara till Delhi var helt möjligt, men tidsfaktorn var besvärlig och oberäknelig. För att vara säker på att vara i Delhi onsdag morgon måste jag lämna Pokhara söndag kväll. Då var det lämpligast att resa till Pokhara fredag morgon, så att jag åtminstone skulle få ha en hel dag där. Detta skulle göra Shekhar besviken, som sett fram emot att få ha mig flera nätter. Nu blev det bara en.

Jag gick alltså tillbaka till Aeroflot på torsdagen för att ventilera min situation. Det visade sig då att det *var* möjligt att ta flyget från Kathmandu på lördagen om Stockholm först telexades om saken och jag betalade cirka 100 dollar extra - så mycket pengar hade jag inte kvar, så det var inte tal om saken. Jag nöjde mig med att konfirmera min Delhi-biljett och förklarade för min Aeroflot-agent att jag ämnade åka buss till Delhi i brist på andra möjligheter. Hans uppgift om de 100 extra dollarna beslöt jag att kontrollera när jag kom hem.

Denna hektiska torsdag den 13 november i Kathmandu fylldes av bara ett evigt vandrande. Först gick jag ner till staden från Shekhars hem i ett underbart morgonlandskap, sedan rände jag omkring i hela staden mellan olika kontor och terminaler så att det inte ens blev möjligt att klämma in en lunch, och klockan halv fyra, när jag var färdig, var det bara att bege sig ut till Shekhar igen till fots, ty ingen buss ville stanna för mig. Promenaden dit tog en och en halv timme, och det säger sig självt att benen var slutkörda efter en sådan dag. Dock har vänsterfoten klarat sig väl medan i stället den högra nu börjar klaga och släpa efter. Hoppas det inte blir värre.

Shekhar blev ytterst besviken när jag inte kunde stanna längre, och vårt avsked blev nästan sentimentalt. Han hoppas kunna komma till Sverige i juli '98 för att träffa sina vänner i Stockholm, Göteborg och "Läs och Res", men han är orolig för sin nödtorftiga ekonomi. Om vi inte ses då finns dock den möjligheten att jag återkommer till Indien och Nepal nästa år i november, då jag i så fall avser att inte bli rånad och kunna genomföra resan med bättre marginaler. Rånnet lyckades faktiskt förstöra hela resans sista två veckor ekonomiskt, då jag efter rånets bara hade 500 rupier kvar av de 11,350 jag växlat in i Delhi. Mina reserver utgjordes sedan av några dollars och några svenska kronor, som måste täcka hela resan tillbaka till Delhi samt flygterminalskatt och andra oundvikliga utgifter där. Denna ekvation kunde dock genomföras utan att Shekhar behövde bidra med några extra pengar, vilket jag var tacksam för.

Som alltid före en avresa blev natten utan sömn. Klockan sex lämnade jag mitt älskade hem i Kathmandu den stämningsfulla Yak Lodge och begav mig ut i kylan med mitt bagage mot Pokhara. Vid hörnet av Kungliga Palatset stod en hel karavan av turistbussar mot Pokhara och väntade. Alla var minibussar utom en, som hette Pancha Buddha och var min buss, en vanlig och billigare turistbuss. Redan där blev jag antastad

av en entusiastisk ung man som kallade sig Nepal Rob och ville värva mig för sitt hotell i Pokhara. Han var alldeles fruktansvärt pratsjuk och uppehöll mig nästan så att jag missade bussen. Jag lovade honom i alla fall att besöka hans hotell när jag kom till Pokhara. Han lovade mig gratis avhämtning vid bussen med bil, som skulle föra mig ända fram till hotellets tröskel.

Busresan blev minnesvärd ur flera synpunkter. Först tog det en timme innan den kom ut ur Kathmandu då den inledde sina strapatser för dagen med att köra flera varv runt staden för att plocka upp folk. Dessa var mest stojande kvinnor och barn, som tydligen skulle ut på veckoslutssemester alla på en gång - det var fredag.

Resan till Pokhara är förtrollande vacker hela vägen. I början inramas horisonten mot norr av de majestätiska bergsmassiven Langtang och Ganesh, sedan följer vägen floden Trisulis lopp utför, därefter börjar vägen klättra uppför, och plötsligt reser sig Himalchuli, Manaslu och i fjärran Annapurnaryggarna som en massiv vit vägg mot skyn till synes alldeles nära. Då är det 83 kilometer kvar till Pokhara.

Flera trafikolyckor kunde noteras på vägen. En buss och en lastbil hade frontalkolliderat så kraftigt att trucken låg som ett dragspel i diket medan bussen i ett än obeskrivligare tillstånd blivit så intryckt att dess längd förkortats med en femtedel. Av en annan trafikolycka återstod bara ett bussvrak som lämnats kvar mitt på vägen med till synes samtliga fönster krossade.

Resan på 200 kilometer tog 8 timmar, och väl framme stod där karavaner av bilar och väntade på att få föra turister till sina hotell, men ingen av dem var från mitt utlovade hotell. Till slut uppenbarade sig en som ville köra mig, men det visade sig att han ingenting hade med mitt hotell att göra och krävde 100 rupier för körningen av två kilometer. Hotellet visade sig sedan vara fullt. *So much for Nepal Rob.*

En motorcyklist tog mig till ett annat hotell som hette Venus med en vacker dam som utmanande "föreståndarinna". Hon blev ursinnig när jag inte tyckte om rummet. Slagen fortsatte jag bortåt och anlöpte hamn vid Hotell Skogsduvan, ett av de yttersta hotellen vid Lakeside och alldeles vid vattnet. Där fick jag ett dubbelrum för 100 rupier (14 kronor), badrum med dusch och varmvatten och till och med tvål. Jag nöjde mig med det.

Hotellet låg avsides och var fridfullt, vilket var just vad jag behövde. Mitt förra hotell från för två år sedan hade legat mitt i turistghettot med skvalmusiksrestauranger runt omkring, medan Skogsduvan låg på lämpligt avstånd från det infernaliska nattklubbsdistriktet.

Jag hade funnit ett gott hem i Pokhara, och jag hade tre nätter och två fulla vilodagar att ta igen mig på före hemresan.

(Forts. i nästa nummer.)

Nya vägar i Indien, del 6: Joshimath.

Vädret på morgonen utlovade ostadighet. Solsken förekom, men även moln förekom i rikliga mängder. Jag trotsade ödet för att bege mig upp till Auli.

Tyvärr var linbanan stängd för underhåll. Sålunda sparade man 200 rupier, och det var mycket trevligare att gå. Joshimath ligger på 2000 meter ungefär och Auli på 3000. Där finns två liftar, en till väders och en i kabin, ty Joshimath är Indiens enda vintersportort. Säsongen för skidåkning är i januari-februari.

Senast jag var uppe vid Auli för tre år sedan fanns det ingen gångväg dit. Det finns det nu med tacknämliga trappor nästan hela vägen upp de 6 kilometrarna. Bilvägen dit är 14 kilometer, då gångvägen är mycket brantare. Snart var man uppe vid skidliftarnas slut, men där började det intressanta med ett prydligt vindkraftverk utplacerat som ett fyrtorn med maningen: "Fortsätt bara!" Ovanför bredde sig förvånansvärt nog ett skogsbälte ut sig, och denna skog var helt jungfrulig och mycket imponerande. Där förekom allehanda djur såsom rävar, som var de största rävar jag har sett, och en fantastiskt vacker skogsfågel, stor som en påfågel eller paradisfågel, helt turkosblå med brungyllne stjärtfjädrar. Ovanför skogen var det ytterligare ett stycke kvar till snögränsen. Den vanligaste blomman på ängarna där strax under snögränsen den 7 november var, hör och häpna, maskrosen, som växte vild och något förkrympt i full blomning överallt. Den förekom inte längre ner. Ända upp i snön med mina sandaler ville jag inte gå. Det var kallt där uppe med bitande snålblåst, men utsikten hade varit magnifik om det inte hade varit så mycket moln. Nanda Devi syns bäst från Auli, jag fick precis några skymtar av henne innan hon försvann i molnen, Indiens högsta och kanske mest förbjudande berg, (bara 7800 meter).

Det är mest de oerhörda naturupplevelserna som ständigt drar mig tillbaka till Himalaya. Var annorstädes kan man få se en flock på åtta örnar, som jag såg i förrgår morse på vägen mot Uttarkashi svävande högt över Ganges? När jag kom upp ovanför Auli möttes jag av en sjungande hund. Det var en vanlig svart vallhund som satt på en sten och sjöng inför hela dalen. Det var en mycket melankolisk sång. Givetvis satt den bara och ylade för ingenting, men den gjorde det så musikaliskt och skapade därmed en genuin musikalisk stämning av smärta och vemod. Kanske var det en kärlekssång.

Det var annat mot hunden i Rishikesh, som låg död mitt på gatan i en blodpöl. Man ser alltid då och då döda hundar i Indien och Nepal, och de ligger då alltid mitt i gatan av någon anledning, som om ingen ville avlägsna liket av någon sorts respekt för den döda.

En annan grotesk syn av alltför många i Indien var den gamle mannen som låg vid sidan av vägen från Dharamsala sent på kvällen när vi lämnade MacLeod Ganj. Han hade ett brinnande ljus på magen. Var han levande eller död eller döende? Det lär jag få grubbla över för resten av livet. Han låg helt utslagen på rygg vid sidan av vägen med ett brinnande ljus på magen. Man hann bara se att han var gammal och orörlig.

Morgonpromenaden upp till den högsta punkten av Auli tog tre timmar, men sedan var det som vanligt svårare att ta sig ner. Fastän jag var medveten om risken och medvetet höll långt åt vänster gick jag fullständigt vilse i den svåra skogen öster om linbanan. Likväl klarade man sig trots eländiga raviner och floder som var i vägen och kom så småningom ut ur den vilda skogen - en levande skog är alltid full av andar, och det gäller att stå sig väl med dem och aldrig hugga ner ett träd i onödan. Man kom till rätta och helbrägdade ner till Joshimath igen precis när molnen blev som mest hotfulla, utlovade en storm och förvarnade genom regndroppar. Genom sitt hisnande läge blir Joshimath dubbelt förfärligt vid oväder. Tjockast och mörkast såg det ut åt Badrinath-hållet närmare Tibet, där pilgrimerna inte kunde ha det lätt och där vägen antagligen måste stängas vilken dag som helst.

Sista kvällen i Joshimath blev en upplevelse. Jag vågade återvända till det lilla indiska stället där jag uppvaktats av den unge bögen, då maten där var så god. Ägarna förgyllde kvällen med att stänga av skvalmusiken och i stället sätta upp en TV med världens underbaraste cricketmatch. Man fullkomligt försvann in i detta sagolikt förtrollande intelligenta spel av precision och uthållighet, mycket ädlare än baseball, som är mera en machosport för brutala manschauvinister och muskelbyggare. När jag

så satt där och njöt av denna betagande cricketmatch mellan Ceylon och Pakistan visade sig en västerlänning där. Jag gick genast fram och inbjöd honom att delta i njutningen av cricketspelet. Han var engelsman och hette Stuart.

Han sade hela tiden: "Det är underbart att vara tillbaka här igen!" Han kommer till Indien vartannat år och kom första gången till Joshimath för tio år sedan,. Det hade förändrats drastiskt sedan dess. Då var det en vild Klondykehåla som före guldruschen utan många hotell och utan en enda västerlänning. Också sedan dess har han alltid sett få västerlänningar här. Jag har sett allt som allt fem under mina tre besök här, han kanske någon mer under sina något fler besök.

Han var helt extatisk över Joshimath, dess läge och dess betydelse som kulturcentrum och historiskt viktigt kultplats. Det var ju hit som Shankara kom för 1100 år sedan för att pånyttföda hinduismen, som då var helt i lä av buddhismen och nästan utdöende. Nästan hela Mahabharata utspelar sig i Garwhal, detta är Vishnus eget land, man kan säga att själva rötterna till hinduismen finns här.

Stuarts hjärtlighet smittade av sig, jag visade honom mitt rum, och han kände igen hotellet som sitt för fyra år sedan. Vi skildes kanske som vänner för livet efter bara en knapp bit av en afton gemensamt. Även så fungerar Himalaya.

(Forts. i nästa nummer.)

Kommentar till Madame Blavatsky.

Fördomarna om henne är legio, men ytterst få har ens försökt lära känna henne. Hon är som en ocean som avskräcker genom sin blotta oändlighet och som ingen därför vågar sticka ner tån i. Man ryggar tillbaka inför hennes överväldigande lärdom, slår dövörat till av ren förskräckelse, sätter upp skyggglappar mot hennes syndafloder av argument - och bortförklarar sin ovilja mot att ta i tu med henne med att hon måste vara världens största bluff. Hon är ju ändå bara en kvinna.

Vi har inte läst allt av henne, men vi har försökt ge oss på "*The Secret Doctrine*", ett verk på bara 1600 massiva sidor fyllda av encyklopedisk lärdom. Problemet med all denna lärdom är att hon formulerar den så "fladdrigt", vilket för en normal systematisk och metodisk vetenskapsman måste te sig som det absoluta flummeriet.

Emellertid är madame Blavatsky ingen bluff. Hennes livsverk, skapandet av Teosofin, är i själva verket ett behjärtansvärt försök att omfatta alla religioner och förena dem till en enhet. Man kan kalla Teosofin för en syntes mellan judendom-kristendom och hinduism-buddhism. Detta heroiska och överväldigande intellektuella arbete, att genomföra denna syntes, presterar hon därtill på ett 100-procentigt konstruktivt sätt. Hon analyserar allt men förnekar ingenting. Hon gör sig inte skyldig till en enda dogm. Den enda lära hon förkastar totalt är materialismen, som hon rent ut kallar en sjukdom.

Det är inte många som lyckats läsa "*The Secret Doctrine*", men en sak står helt klar: ingen senare teosofisk skrift eller författare har överträffat den i dess bredd och konstruktivitet. Många försök till mer disciplinerad systematisering av teosofin har gjorts (av bl.a. Leadbeater, Besant, Bailey och Laurency) men har bara lett till splittring av teosoferna och fåfång för att inte säga destruktiv dogmatisering. "*The Secret Doctrine*" är grundboken och källan. Allt annat är bara försök till att analysera oceanen med att ta prov därur i ett vattenglas. Blavatsky är obegränsad. Alla hennes lärjungar har haft sina begränsningar.

Den sympatiska Liberala Katolska Kyrkan.

Många har ingen aning om vad detta egentligen är för en kyrka, och de underligaste rykten har alltid cirkulerat om den. Emellertid behöver man inte spekulera i fantasikonstruktioner, om man bara håller sig till namnet, som betecknar dess båda grundkaraktistika: den är liberal, och den är katolsk.

Emellertid har den ingen bindning alls till påvekyrkan. Ändå har den en helt katolsk liturgi med alla sju sakramenten, med bikt och niceansk trosbekännelse och allt det som hör den katolska kyrkan till. Hur kan den då vara oberoende av påven?

Den är relativt ny, då den instiftades 6 september 1918, men dess rötter går tillbaka till det tidiga 1700-talets Holland, där det förekom en Gammalkatolsk Kyrka, som hade tusenåriga anor. Det katolska ärkebiskopssätet i Utrecht upprättades under 600-talet genom två brittiska missionärer, St. Willibrand och St. Bonifacius, och upprätthölls genom hela reformationstormen och överlevde den kalvinistiska revolutionen i Holland ända till 1704, när genom en schism med Rom påven avsatte ärkebiskop Peter Codde. Emellertid överlevde denna gammalkatolska församling och fick en ny ärkebiskop 1739 genom den romersk-katolska biskopen av Babylon, Dominicus Marie Varlet. Därigenom var brytningen med Rom total. Den gamla holländska katolska kyrkan fortlevde oberoende av Rom och började kallas den Gammalkatolska Kyrkan, då den hävdade, att den romersk-katolska kyrkan lämnat den rätta tron genom upprättandet av falska dogmer. Den spred sig kring det senaste sekelskiftet till England, där den började kraftigt expandera och gå sina egna vägar för att bli helt oberoende 1910, när den bröt med Utrecht.

Dess kraftiga expansion ledde till schismer och oreda tills biskop James Ingall Wedgwood från den anglikanska kyrkan blev herde och tog ledningen, som reste mycket i Indien och Australien och som hade till nära vän teosofen Charles Webster Leadbeater, som också hade sina rötter i den anglikanska kyrkan ehuru han senare övergått till teosofin och fördjupat sig ordentligt i buddhistiska studier i Ceylon för att därpå samarbeta med Annie Besant, den kända teosofen. Tillsammans med Leadbeater etablerade Wedgwood den Gammalkatolska Kyrkan i Sydney, vars nya namn, den Liberala Katolska Kyrkan, bestämdes i London 6 september 1918.

Ehuru denna kyrka bara har 80 år på nacken har den alltså mycket djupa rötter redan i 600-talets pionjärmissionering i Europa och har genom sina gammalkatolska former hållit sig utanför alla traumatiska omvälvningar i den kristna kyrkan för övrigt. Genom att skilja sig från Rom har den tagit avstånd från företeelser som inkquisition och dogmatisering, genom att hålla fast vid katolsk liturgi har den hållit sig ren från lutheranernas och kalvinisternas excesser, och genom att anknyta till en biskop av Babylon i en av världens äldsta kristna församlingar för sin kontinuitet står den i direkt succession till urkyrkan. Den tar avstånd från alla dogmer och menar att Gamla Testamentets böcker är av växlande värde och att Bibeln inte är ordagrant eller alltigenom inspirerad utan endast i allmän bemärkelse, samtidigt som den är mycket öppen för psykologi, filosofi och österns religioner. Dess präster är oavlönade och försörjer sig därför i allmänhet med ett borgerligt yrke vid sidan av sin prästerliga gärning.

En intressant ingrediens i den Liberala Katolska Kyrkans verksamhet är att den fäster stor vikt vid helandets tjänst. En annan är dess varma uppmuntran av andlig odling:

"Det är lika nödvändigt att skola och förfina känslolivet genom konstens inflytande som intellektet genom vetenskap och filosofi. Att älska skönhet är att älska en manifestation av det gudomliga, och om människor ägde inre skönhet skulle de också oundvikligen uttrycka sin inneboende gudomlighet. Konstens kraft att kultivera denna inre skönhet bör inte underskattas."

Den felande länken mellan Buddhism och Kristendom,

av Johannes B. Westerberg.

(Artikeln ansluter till Jesusdebatten i nr. 75.)

"Tack för din mycket tacknämliga exposé över alternativa och moderna "evangelier" som kommentar till min teologiska utläggning. När du kommer hit skall vi samtala mera om saken, men jag vill gärna redan nu framlägga några synpunkter beträffande den felande länk mellan buddhism och kristendom som är oförneklig men okonkretiserbar.

I och för sig kan jag förstå Roger Viklunds förkastande av hela Nya Testamentet och kan jag i viss mån dela hans meningar. Det är fullständigt logiskt att som slutsats av alla Nya Testamentets självmotsägelser och orimligheter komma fram till den av denna fullständigt absurda addition klara summan, att allt måste vara "förbannad lögn och dikt" eller åtminstone fel. Markus är det enda sakliga evangeliet, som kan godtas som ett hjälpligt försök att dokumentera och samla fakta i det komplicerade fallet. Matteus har en övertygande kraft som man inte kan bortse från, och Markus och Matteus stämmer väl överens. Lukas är rena romanen, en behaglig skönlitterär skrift tydligen ämnad att skönmåla och idealisera ämnet på bekostnad av realism och faktisk sanning, medan Johannes förvränger allt i tendentiös riktning. Lukas apostlagärningar står på ännu lägre nivå än hans evangelium, och allt vad Paulus skrev, hur väl han än skrev det, och hur klok han än ibland var, bör fränkännas all auktoritet och tillförlitlighet, då det enda han kände av Jesus var legender. Ytterst litet av Nya Testamentet är därmed av någon halt över huvud taget.

Men det finns andra evangelier. Det finns alla de hemliga skrifter som undertrycktes, förkastades och förstördes av de kyrkofäder som ville forma sin maktkyrka efter eget skön. Vissa av dessa skrifter har trots allt överlevt och kunnat bevaras, ehuru de är av mycket varierande halt.

Det finns apokryfiska evangelier, apostlagärningar, epistlar och apokalypter. Epistlarna är i allmänhet efterbildningar, plagiat och förfalskningar av Paulus, så att de nästan parodierar och karikerar denne fanatiska klantskalle efter förtjänst. Intressantast av apostlagärningarna är Johannesakterna, en naiv men rörande roman, vars bild av denne apostel stämmer väl överens med den bild man får av honom i hans evangelium.

Tre evangelier är av intresse, Petrus-evangeliet emedan det ger en övertygande bild av aposteln Petrus i all hans fundamentala enkelhet, som stämmer väl överens med den bild man får av honom annars, det mycket märkliga helt intakta Thomasevangeliet, som ju upptäcktes först efter det andra världskriget, samt det av dig i förbifarten avfärdade "De Tolv Heligas Evangelium", som jag skulle vilja kalla "det buddhistiska evangeliet".

Thomasevangeliets samling av Jesusord är en unik komprimering av det innersta i Jesus personliga förkunnelse. Här framstår Jesus med en egen personlig stil i sina formuleringar i en strängare klarhet än i något annat evangelium. Inget evangelium har

en större övertygande kraft. Det har avfärdats som gnostiskt, men den gnostiska traditionen kan mycket väl ha varit det elementära i Jesus idéer, som han speciellt initierade sina bröder Jakob och Thomas samt Johannes i. Här framstår allt det minst publikfriande i hans idéer, som hans avståndstagande från sex och hans könlöshet (eller könsammanblandning om man så vill) bland många andra asociala uttalanden i fullständig nakenhet.

Det "buddhistiska evangeliet" hittades i ett tibetanskt kloster under 1870-talet av en engelsk präst, en viss G.J.Ouseley, som översatte det samma till engelska. Den gängse meningen är väl att det är en konstruktion av honom själv i ett försök att samla alla evangelier med deras olika uppgifter till en enda tillfredsställande enhet kryddad med hans egna vegetarianska ställningstaganden. Det har även kallats "vegetarianernas evangelium", och dess vegetarianska tendens är nästan tjugig. Emellertid är det i högsta grad antagligt att Jesus var vegetarian (liksom alla esséer), och detta evangelium är i sin klarhet, skönhet och enkelhet mycket mera tillfredsställande än något av de fyra i Bibeln. Vad som talar för att det är pastor Ouseleys egen konstruktion är dess vidlyftighet och detaljrikedom: det är nästan som en viktoriansk roman. Emellertid har det även slående ingredienser att uppvisa som har prägel av äkthet, till exempel skildringen av de tre vise männens elddyrkan, samt den påfallande överensstämmelsen i detta evangelium med vissa Jesusord i det 70 år senare funna Thomasevangeliet.

Om Ouseleys evangelium verkligen grundar sig på en urkund kan denna verkligen utgöra den felande länken mellan buddhism och kristendom. Det finns gamla traditioner som säger att Jesus som ung studerade buddhismen i Indien, och mycket i hans förkunnelse tyder på skolning i buddhismen. Ingenstans framträder hans buddhistiska sida tydligare än i Ouseleys "buddhistiska evangelium", där Jesus uttryckligen förbjuder all slakt av djur och påbjuder sträng vegetarianism. Evangeliet påvisar denna ståndpunkt som orsak till konflikten mellan judarna och Jesus, då ju judarna krävde brännoffer och köttoffer för sina altaren, vilket Jesus gick helt emot av ren pietet gentemot livet, en synpunkt som genomsyrar hela buddhismen och som det förefaller logiskt att Jesus anammat och uppfostrats i därifrån.

Jag råder dig att noggrant studera dessa båda evangelier, Thomasevangeliet och De Tolv Heligas Evangelium, så kan vi diskutera dem när du kommer. Därmed menar jag inte det förfärliga "Thomas barndomsevangelium" om Jesu barndom, som är ett vidrigt plagiat på indiska legender om Krishnas barndom som någon kommit på idén att vanära aposteln Thomas' namn med att transkribera till kristen uppbyggelselitteratur med förödande resultat. Det finns flera andra sådana liknande skräckevangelier, som ingen seriös teolog vill tala om."

(Vår diskussion om detta ägde rum i Dharamsala i slutet av "Den omöjliga resan till Leh" och återges i den resans avslutningskapitel.)

Göteborg 30.5.1999.